

การสอนทักษะการฟังภาษาต่างประเทศ
THE INSTRUCTION OF LISTENING SKILLS IN FOREIGN
LANGUAGE LEARNING

¹เกริก พิสัยพันธ์, ²พระมหาสุริยัน อุตตโร และ ³เอกชัย ศรีบุรินทร์

¹Kerk Phisaiphan, ²Phramaha Suriyan Uttaro and ³Eakachai Sriburin

^{1,2}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

³มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

^{1,2}Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

³Mahamakut Buddhist University, Thailand

¹pong.mcu55@yahoo.com, ²suriyanbungthale@gmail.com

³eakburin@gmail.com,

Received: October 17, 2025; **Revised:** December 5, 2025; **Accepted:** December 29, 2025

บทคัดย่อ

การเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ การฟังนับเป็นทักษะทางภาษาที่ใช้มากที่สุดในชีวิตประจำวันของมนุษย์ ในช่วงที่ผ่านมาได้มีการพัฒนาอย่างกว้างขวางทั้งในด้านแนวคิดและกระบวนการเรียนการสอน ทั้งนี้เพราะการเรียนการสอนภาษาเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความสัมพันธะระหว่างผู้สอนและผู้เรียนและต้องมีพื้นฐานอยู่บนทฤษฎีและวิธีการต่างๆมากมาย ทฤษฎีและวิธีการเหล่านี้ได้แก่ความเชื่อต่างๆเกี่ยวกับธรรมชาติของภาษา และธรรมชาติของการเรียนรู้ภาษา ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่ช่วยให้ผู้สอนปฏิบัติต่อผู้เรียนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และยังเป็นแนวทางสำหรับผู้ฟังในการตัดสินใจกำหนดเป้าหมายและเนื้อหาของการเรียนการสอน ตลอดจนการเลือกรูปแบบในการสอน ความแตกต่างของความเชื่อดังกล่าวทำให้เกิดความหลากหลายของแนวคิด และก่อให้เกิดวิธีสอนที่แตกต่างกันออกไป

คำสำคัญ : การฟังภาษาอังกฤษ, ภาษาต่างประเทศ

¹ อาจารย์, คณะครุศาสตร์ สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

² อาจารย์ ดร., คณะครุศาสตร์ สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

³ อาจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

Abstract

In the teaching and learning of English as a foreign language, listening is considered the most frequently used language skill in everyday human communication. In recent years, substantial developments have been made in both theoretical perspectives and instructional processes. This is because language teaching and learning is a complex process that relies on the interaction between teachers and learners and is grounded in a wide range of theories and pedagogical approaches. These theories and methods encompass beliefs about the nature of language and the nature of language learning, which serve as essential foundations guiding teachers in responding appropriately to learners. They also provide a framework for practitioners to make informed decisions regarding instructional goals, content selection, and teaching approaches. Differences in such beliefs have led to a diversity of perspectives and the emergence of varied language teaching methods.

Keywords: Listening of English, Foreign language

บทนำ

การฟังนับเป็นทักษะทางภาษาที่ใช้มากที่สุดในชีวิตประจำวันของมนุษย์ โดยการเรียนภาษาต่างประเทศ ซึ่งไม่ใช่เพียงได้ยินได้ใช้ประสาทหูเท่านั้น แต่รวมถึงการใช้ความพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจ ผู้ฟังจะต้องมีสมาธิในการฟังอย่างดี เมื่อรับรู้เสียงที่ได้ยินแล้วใช้สมองคิดตีความและโยงเข้ากับประสบการณ์เดิมเกิดเป็นความเข้าใจ แล้วใช้สติปัญญาและวิจารณญาณในการตัดสินใจว่าเรื่องที่ได้อินนั้นน่าเชื่อถือหรือไม่อย่างไร และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้หรือไม่ การฟังจึงมีความสำคัญต่อการเรียนการสอนโดยเฉพาะการเรียนภาษาต่างประเทศ มีความจำเป็นจะต้องเรียนรู้โดยการฟังบ่อยๆ จนเข้าใจและเกิดทักษะจนสามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้

ในบทนี้ จึงได้กล่าวถึง ความหมายของการฟัง หลักการฟังที่ดีและความสำคัญของการฟังที่ดี หลักการสอนการฟังภาษาต่างประเทศ ความสำคัญในการสอนทักษะการฟังและกิจกรรมที่นำไปสู่การฟัง เมื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

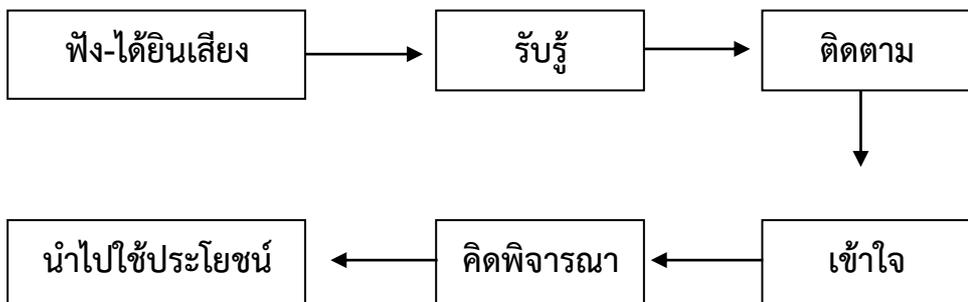
ความหมายของการฟัง

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 ได้ให้ความหมายของการฟังไว้ว่า “ฟัง” หมายถึง ตั้งใจสงบ คอยรับเสียงด้วยหู ได้ยิน เชื่อทำตามถ้อยคำ เช่น ฟังออก คือเข้าใจ รู้เรื่อง

พรรณราย ทรัพย์ะประภา ได้อธิบายว่า “การฟัง” หมายถึง การใส่ใจในสิ่งที่ได้ยิน รวมทั้งใช้ความคิด ความรู้สึก หรือวิจารณญาณประกอบไปด้วย เพื่อให้เป็นแนวทางการสื่อสารนั้นเปิดเผยและมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเอื้ออำนวยให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างกันและได้อย่างมากทีเดียว (พรรณราย ทรัพย์ะประภา, 2548 :129)

สุปราณี พฤติการณ ก่อว่าว่า การฟัง หมายถึง การได้ยิน การติดตามเรื่องราวของสิ่งที่ได้ยินไปด้วย ความสามารถเข้าใจสิ่งนั้น จับข้อความต่างๆที่ควรคล้อยตามหรือโต้แย้ง (สุปราณี พฤติการณ, 2533 :3)

การฟังเป็นการรับสาร หรือพฤติกรรมที่แสดงการรับรู้และเข้าใจเรื่องผู้พูดกำลังพูด แปลความตามวัตถุประสงค์ของผู้พูด และสามารถใช่วิचारณญาณในการพิจารณาสาระที่ฟังเพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเหมาะสม การฟังเป็นกระบวนการเรียนรู้เริ่มแรกของมนุษย์ โดยอาศัยการได้ยินแล้วติดตามเสียงที่ได้ยิน ทำความเข้าใจ คิด พิจารณาและนำไปใช้ประโยชน์ ฉะนั้นจึงสามารถสรุปความหมายของการฟัง เป็นกระบวนการได้ดังนี้

จากกระบวนการดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการฟังเป็นการรับสารไปสู่สมอง กลั่นกรองความคิด การเลือกสรรความคิด นำไปใช้ประโยชน์ โดยจำแนกสาระของการฟังได้ ดังนี้ (ราชภัฏเขต ภูมิศาสตร์ภาคใต้, 2543 :105)

1) การได้ยินเป็นพื้นฐานการฟัง หมายความว่า ก่อนการฟังจะเกิดขึ้นจะต้องเริ่มจากการได้ยินมาก่อน เช่น ได้ยินเสียงรถแล่น ได้ยินเสียงฝนตก ได้ยินเสียงอาจารย์สอนในห้องเรียน แต่เพียงได้ยินเท่านั้น ไม่ได้ให้ความสำคัญหรือนำไปใช้ประโยชน์แต่อย่างใด

2) การฟังย่อมาศัยสมรรถภาพทางกาย คือการได้ยินเป็นพื้นฐานแล้วนำมา ประสมประสานกับสมรรถภาพทางความคิด เพื่อพิจารณานำสิ่งที่ได้ฟังไปใช้ประโยชน์ต่อไป

3) การฟังจึงหมายถึงการได้ยินอย่างเข้าใจ ใช้ความคิดวิเคราะห์ ประเมินค่าสิ่งที่ ฟังและสามารถแสดงปฏิกิริยาตอบสนองได้

หลักการฟังที่ดีและความสำคัญของการฟัง

การฟัง คือ การรับรู้ความหมายจากเสียงที่ได้ยิน เป็นการรับรู้สารทางหู ทั้งที่ฟังจาก บุคคลโดยตรง และฟังจากจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ เพราะข่าวสาร ความรู้และศิลปะวิทยาการ ต่าง ๆ ที่มนุษย์ถ่ายทอดกันตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบันยังใช้วิธีการพูดอธิบายให้ฟังแม้จะมี หนังสือบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรแล้วก็ตาม

1. หลักการฟังและการดูที่ดี

แม้ว่าทักษะการฟังจะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ แต่ผู้ฟังแต่ละคนก็มีความสามารถในการฟังและการดูที่แตกต่างกัน ดังที่เราจะพบว่าในบางครั้งผู้ฟังหรือดูหลายคนฟังและดูในเรื่อง เดียวกัน แต่เข้าใจเรื่องแตกต่างกัน การพัฒนาศักยภาพการฟังและการดูที่ดีมีหลักการดังนี้

1) เตรียมตัวให้พร้อม ไม่ว่าจะเป็นการฟังเรื่องอะไรผู้ฟังที่ดีควรพร้อมทั้งทางร่างกาย และจิตใจ สุขภาพดี นอนหลับอย่างเพียงพอก่อนการฟังและมีความพร้อมในเนื้อหาที่จะฟัง คือหา ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องที่จะฟัง ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจและเกิดประโยชน์กับตนเองอย่างเต็มที่ หากเรื่องที่จะ ฟังนั้นผู้ฟังไม่มีความรู้พื้นฐานมาก่อนก็ต้องเตรียมตัวให้พร้อม

2) กำหนดจุดมุ่งหมายในการฟัง ผู้ฟังที่ดีควรกำหนดมุ่งหมายในการฟังทุกครั้งว่าจะ ฟังเพื่ออะไร ได้แก่ ฟังเพื่อความรู้ ฟังเพื่อความเพลิดเพลินหรือฟังเพื่อให้ได้ข้อคิด การกำหนด จุดมุ่งหมายในการฟังจะทำให้ผู้ฟังเกิดประโยชน์สูงสุดในการฟัง

3) มีสมาธิ สมาธิเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เข้าใจเรื่องที่ฟัง โดยการบังคับจิตใจให้จดจ่อ และตั้งใจฟังเรื่องนั้นๆ โดยไม่มีความคิดอื่นมาปะปน แม้สมาธิเป็นสิ่งที่ทำได้ค่อนข้างยาก แต่ละคน มีสมาธิยาวและสั้นต่างกัน หากฝึกฟังอย่างมีสมาธิอย่างต่อเนื่องย่อมส่งเสริมประสิทธิภาพในการฟัง ได้เป็นอย่างดี

4) ไม่อคติคือวางใจให้เป็นกลาง อคติ คือ ความลำเอียง ได้แก่ ลำเอียงเพราะรัก โกรธ หลงและกลัว หมายถึง อคติต่อเรื่องที่ฟังและต่อผู้พูดด้วย ซึ่งไม่ควรจะเกิดขึ้นกับผู้ฟัง ผู้ฟังที่ดี ควรวางใจให้เป็นกลาง เพื่อที่จะได้พิจารณาเรื่องที่ฟังได้อย่างสมเหตุสมผล ไม่คลาดเคลื่อนจาก ความเป็นจริง ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการฟังและดู

5) จับใจความสำคัญของเรื่องได้ ผู้ฟังที่ดีต้องพยายามจับประเด็นสำคัญของเรื่องที่ฟัง บางครั้งผู้พูดอาจพูดเรื่องราวที่ไร้สาระ เน้นความสนุกสนาน ผู้ฟังจึงต้องตั้งใจหาสาระที่ผู้พูดต้องการสื่อมายังผู้ฟัง นอกจากการจับใจความของเรื่องที่ฟังแล้ว ผู้ฟังควรสรุปความคิดรวบยอดของเรื่องที่ฟังด้วย

6) จดบันทึกเรื่องที่ฟัง การจดบันทึกสิ่งที่ได้ดู ได้ฟังจะทำให้จดจำเรื่องที่ฟังได้ดีขึ้น และหากต้องการทบทวนเรื่องที่ฟังก็สามารถนำกลับมาอ่านใหม่ได้ ในการจดบันทึกควรจดบันทึกเฉพาะประเด็นที่สำคัญ

7) นำสิ่งที่ฟังหรือดูมาปรับใช้ในชีวิต ผู้ฟังที่ดีควรนำเรื่องที่ฟังหรือดูมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน หากเป็นเรื่องที่ดีก็นำไปเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติ เช่น ฟังเรื่องข้อควรปฏิบัติในการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) เมื่อฟังแล้วนำไปใช้เมื่อต้องการใช้สิทธิเลือกตั้ง หากเรื่องที่ฟังเป็นเรื่องที่ไม่ดีก็ควรหลีกเลี่ยงไม่ประพฤติตาม เช่น ฟังเรื่องโทษของการสูบบุหรี่ ฯลฯ

2. ความสำคัญของการฟังที่ดี

การฟังที่ดีย่อมให้เกิดปัญญา เกิดความรอบรู้และการฟังเป็นส่วนสำคัญของการพูดเป็นทักษะที่สำคัญในการสื่อสาร เพราะถ้าฟังผิดจะมีผลเสียเกิดขึ้น อย่างเช่นสำนวนที่ว่า “ฟังไม่ได้ศัพท์ จับไปกระเดียด” หรือ “อย่างฟังความข้างเดียว” แต่ควรจะเป็น “ฟังหูไว้หู” การเป็นทักษะสำคัญที่จำเป็นต้องใช้ในชีวิตประจำวันมากที่สุด ดังที่ จางง วิบูลย์ศรี, 2538 :146) ได้อ้างถึงผลการวิจัยไว้ว่า มนุษย์ใช้เวลาฟังถึง 45 % ใช้เวลาในการพูด 30 % ใช้เวลาในการอ่าน 16 % และใช้เวลาเขียน 9% การฟังและการดูเป็นกระบวนการรับสารที่มีประโยชน์ต่อตนเองและสังคมเป็นอย่างมาก ความสำคัญของการฟังและการดูมีหลายประการ ดังนี้

1) ให้ความรู้และความความคิด มนุษย์รับฟังและดูตั้งแต่วัยเด็กซึ่งเป็นการเรียนรู้สิ่งต่างๆ จากระดับที่ง่ายจนพัฒนาเป็นระดับที่ยาก การฟังและการดูเป็นวิธีการหาความรู้อย่างหนึ่ง อาจเป็นการแลกเปลี่ยนทัศนคติ ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ทำให้ได้ความรู้และเพิ่มความคิด เมื่อเกิดข้อสงสัยแล้วมีการซักถามกัน ก็จะเกิดสติปัญญา นอกจากนี้ยังมีการติดตามข่าวสารข้อมูลต่างๆ จากวิทยุโทรทัศน์ เป็นต้น

2) ให้ความเพลิดเพลินใจ และสร้างความกระตือรือร้น การรับสารบางประเภทจะทำให้เกิดความเพลิดเพลินและ สร้างความกระตือรือร้น บางครั้งหากเหนื่อยล้าจากการเรียนหรือการทำงานมาทั้งวันการฟังเพลงที่ไพเราะ หรือดูภาพยนตร์ที่สนุกสนานสักเรื่องจะทำให้รู้สึกผ่อนคลาย ถือว่าเป็นวิธีการพักผ่อนอย่างหนึ่ง นอกจากนี้เนื้อหาสาระของเรื่องยังให้แง่คิดบางประการ ซึ่งอาจเป็นการกระตุ้นความรู้สึกผู้รับสารได้อีกทางหนึ่ง การรับสารที่ทำให้เกิดความเพลิดเพลินใจและสร้าง

ความจรรโลงใจยังมีอีกหลายประการ เช่น การชมการแสดงดนตรี การชมละคร การฟังพระธรรมเทศนา เป็นต้น

3) ใช้พัฒนาตนเองและสังคม การรับสารด้วยการฟังและการดูทำให้เกิดความรู้ สร้างความคิดสร้างความคิดเพลิดเพลนใจ และเสริมสร้างโลกทัศน์ของผู้รับสารให้กว้างไกล ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ล้วนเป็นการพัฒนาในส่วนของตนเอง เมื่อผู้รับสารนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันและในงานอาชีพ ก็จะเป็นการสร้างประโยชน์ให้กับคนรอบข้างหรือหน่วยงาน ซึ่งก็หมายถึงสังคมนั่นเอง

หลักการสอนการฟังภาษาต่างประเทศ

หลักการสอนการฟังภาษาต่างประเทศ ได้มีนักวิชาการได้กล่าวถึงกลวิธีการฟังที่มีประสิทธิภาพอย่างหลากหลาย สามารถนำมาประมวลพอสังเขป ดังนี้

ล็อคค์ (Locke) ได้กล่าวถึง กลวิธีการสอนฟังที่มีประสิทธิภาพ ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ ดังนี้

1) เน้นจุดที่สำคัญ คือ ผู้สอนดึงความสนใจไปสู่พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องโดยการสนทนาเกี่ยวกับความสำคัญของสิ่งที่ฟังและอธิบายได้ถึงเหตุผลที่ผู้เรียนจำเป็นต้องฟัง นอกจากนี้ยังสามารถทำได้โดยการถามคำถามและพูดคุยกแลกเปลี่ยนคำตอบจากนั้นจึงสรุปและเน้นในจุดที่สำคัญ

2) การสร้างแบบจำลอง คือ ผู้สอนแสดงพฤติกรรมที่ต้องการให้ผู้เรียนเรียนรู้ เช่น ประทับมือตามจังหวะเพลง คำ หรือวลี วิธีการเลียนแบบเป็นการสอนและการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

3) การกระตุ้น คือ ผู้สอนกระตุ้นและกำกับให้ผู้เรียนตอบสนองพฤติกรรมที่เหมาะสม กับตัวผู้เรียนโดยการถามคำถามจากสิ่งที่ฟัง หากการตอบสนองไม่เป็นไปตามที่ผู้สอนคาดหวังสามารถทำการกระตุ้นเพิ่มขึ้นโดยการถามคำถามหรือการสร้างแบบจำลองพฤติกรรมอีกครั้ง

ฮาร์เมอร์ (Harmer) ได้กล่าวถึงหลักสำคัญในการสอนการฟังผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง ดังนี้

1) การใช้เครื่องบันทึกเสียงในการสอน การใช้เทปบันทึกเสียงในการสอนฟังนั้นแม้ว่าเทป บันทึกเสียงจะเนื้อหาดีแค่ไหน แต่หากเสียงที่บันทึกมาไม่มีคุณภาพหรือเครื่องเล่นเทปเล่นเร็วหรือช้า เกินไป สิ่งที่ฟังก็จะไม่เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน ดังนั้นผู้สอนจึงต้องมั่นใจว่าเครื่องที่ใช้บันทึกเสียงมีคุณภาพ นอกจากนั้นเครื่องเล่นก็จำเป็นต้องมีคุณภาพดีด้วยเช่นกัน

2) การเตรียมความพร้อมเป็นสิ่งสำคัญ ผู้เรียนและผู้สอนจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมก่อนการเรียนการสอนฟัง สำหรับผู้สอนนั้นจะต้องฟังเทปบันทึกเสียงทั้งหมดก่อนทำการสอนเสมอ ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมรับมือกับปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาด้านเสียง ปัญหาด้านสำเนียง นอกจากนี้ ผู้สอนยังสามารถวิเคราะห์เนื้อหาและภาระงานที่จัดเตรียมมาว่าเหมาะสมกับ

ผู้เรียนหรือไม่สำหรับ ผู้เรียนต้องเตรียมตนเองให้พร้อมสำหรับการฟัง สามารถทำได้โดยการอธิบายเกี่ยวกับหัวข้อที่เรียน และคาดเดาว่าอะไรจะเกิดขึ้นต่อไปโดยผู้สอนต้องพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนเชื่อมโยงกับหัวข้อที่เรียน และภาระงานให้ผู้เรียนต้องการที่จะเรียนจริงๆ

3) การฟังเพียงครั้งเดียวไม่เพียงพอ ควรเปิดเสียงเนื้อหาให้ผู้เรียนฟังมากกว่าหนึ่งครั้ง เพราะผู้เรียนต้องการฟังอีกครั้งเพื่อเก็บรายละเอียดที่ตกหล่นจากการฟังในครั้งแรก และยังเป็นโอกาสที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ภาษาจากเสียงเนื้อหาที่ฟังอีกด้วย ในการฟังเนื้อหาครั้งแรกส่วนมากจะเพียงพอให้ผู้เรียนทราบวากาลังเรียนเกี่ยวกับเรื่องอะไรซึ่งต่อมาจะส่งผลให้การฟังง่ายมากยิ่งขึ้น ผู้สอนควรเปิดเสียงเนื้อหาให้ฟังไม่เกิน 2-3 ครั้ง

4) ผู้เรียนควรได้รับการกระตุ้นให้ตอบสนองต่อเนื้อหา ไม่ใช่เพียงแค่ภาษาที่ฟัง สิ่งสำคัญสำหรับการฟัง คือ การเข้าใจความหมายและจุดมุ่งหมายของสิ่งที่ฟังได้ โดยผู้สอนถามคำถามเพื่อตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียนว่าเป็นไปตามที่ต้องการหรือไม่

5) การฟังแต่ละชั้นต้องมีภาระงานที่แตกต่างกัน ในการฟังเนื้อหาแต่ละชั้นควรเตรียม ภาระงานที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งในขั้นแรกของการฟังภาระงานไม่ควรยากหรือง่ายเกินไป แต่มุ่งให้ผู้เรียนเข้าใจและตอบสนองได้และช่วยให้ผู้เรียนกระตือรือร้นในการเรียน ส่วนภาระงานในการฟังจะมุ่งเน้นเนื้อหา ภาษา การออกเสียงและอื่นๆ

6) การทำภาระงานเพื่อความเข้าใจเนื้อหาที่ฟัง หลังจากการฟังผู้เรียนจะใช้เวลาในการเลือกและเตรียมตัวเพื่อทำภาระงาน ผู้สอนควรให้เวลาผู้เรียนได้ใช้ความรู้ความสามารถในการทำภาระงานอย่างเต็มที่ เมื่อผู้สอนสามารถเปิดเสียงซ้ำอีกได้เพื่อให้ผู้เรียนเก็บรายละเอียดจากการฟังครั้งแรก นอกจากนี้ยังเป็นการช่วยให้ผู้เรียนสามารถทำภาระงานและเข้าใจเนื้อหาที่ฟังได้มากยิ่งขึ้นจากนั้นจึงใช้สื่ออื่นหรือบทพูดสำหรับกิจกรรมใหม่

แวนเดอร์กริฟ (Vandergrift) ได้นำเสนอหลักการสอนฟัง จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการฟัง ดังนี้

1) ข้อจำกัดของหน่วยความจำที่ทำงานสนับสนุน ให้ผู้เรียนควรฟังเรื่องที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับเนื้อหาและภาระงาน หากมีการจัดการที่ยุ่งยากจะทำให้ดึงความสนใจของผู้เรียนจากเป้าหมายหลักของเนื้อหาที่ฟังไป นอกจากนี้ยังใช้พื้นที่หน่วยความจำทำงานที่ควรสนใจในเนื้อหาและภาระงานที่มีอยู่อย่างจำกัดไป

2) คำบรรยายใต้ภาพ คำอธิบายประกอบและโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ลดระดับ การพูดให้ช้าลงอาจเป็นประโยชน์ในการพัฒนาทักษะการจำคำศัพท์และการเรียนรู้คำศัพท์ แต่มีข้อสนับสนุนว่าผู้เรียนจะไม่สามารถใช้ได้ในการสนทนาในสถานการณ์จริงจึงจำเป็นต้องพึ่งพาปัจจัย บริบทที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาวิธีการในการฟัง ยังมีข้อสนับสนุนในการใช้คำอธิบายใต้ภาพและ

การลด ระดับความเร็วของการพูดว่ากระตุ้นให้ถอดรหัสคำที่ละคำแทนที่จะส่งเสริมให้เกิดการพัฒนากลยุทธ์ ที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนรับมือกับการฟังในสถานการณ์จริง

3) การเห็นภาพขณะฟัง ภาพช่วยให้พัฒนาไปเป็นความจำระยะยาว เพิ่มความสนใจ และจดจ่อในรายละเอียดอื่นๆ แต่ภาพโฆษณาที่เห็นในสื่อออนไลน์จะไม่ใช่ประโยชน์กับผู้เรียนในสถานการณ์จริง นอกจากอาจจะเป็นประโยชน์สำหรับการเรียนรู้คำศัพท์แล้วยังถือว่าเป็นการลัดวงจรการพัฒนาทักษะในการฟังอีกด้วย

4) บริบทเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับการฟัง ผู้ฟังใช้ข้อมูลใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ได้ยิน เพื่อจัดการข้อมูลและตีความสิ่งที่ได้ฟัง

5) วิธีการและกลยุทธ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนฟังกับผู้เรียนระดับเริ่มต้น ควรเริ่มจากการสร้างความเชื่อมั่น เพิ่มการรับรู้การฟัง และช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่จะผสมผสานวิธีการฟัง เพื่อให้มีประสิทธิภาพที่จะเข้าใจเนื้อหาในสถานการณ์ฟังจริง

ความสำคัญในการสอนทักษะการฟัง

ทักษะการฟัง เป็นทักษะที่สำคัญที่สุดที่จะนำไปสู่ทักษะต่อไป เช่น การพูด การอ่าน และการเขียน การฟังแยกออกได้เป็น 2 ระดับ (เฉลิม ทองนวล, 2557 :13) คือ ระดับเริ่มต้น เน้นการฟังเสียง คำวลีแล้วสามารถออกเสียงได้ถูกต้อง รู้จักสังเกต และจับได้ว่าเสียงต่างๆ มีความแตกต่างกันอย่างไร และระดับที่สอง เป็นการฟังประโยคและเรื่องราวเพื่อความเข้าใจ ดังนั้น การฝึกทักษะการฟังจึงประกอบไปด้วยการฟังเสียง พยางค์ คำศัพท์ ประโยค การสนทนาและฟังเรื่องแล้วเข้าใจได้

การสอนทักษะการฟังสำหรับระดับขั้นพื้นฐานนั้น ผู้สอนต้องให้ความสำคัญและฝึกฝนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการฟัง ทั้งการฟังโดยทั่วไป (Casual Listening) และการฟังอย่างมีจุดหมาย (Focuses Listening)

1. ตัวอย่างแบบทดสอบการฟังและอภิปราย

โปรดร่วมอภิปรายในประเด็นต่อไปนี้ และเขียนข้อสรุปจากการอภิปรายลงในช่องว่างต่อไปนี้

1. ในการฟังภาษาอังกฤษ ท่านประสบกับปัญหาหรือไม่อย่างไร
2. ท่านมีวิธีการแก้ปัญหาในการฟังภาษาอังกฤษอย่างไรบ้าง
3. การจัดกิจกรรมการสอนทักษะการฟัง ท่านประสบกับปัญหาหรือไม่ อย่างไร

4. ท่านมีข้อเสนอแนะเพื่อแก้ปัญหาการสอนทักษะการฟังอย่างไร
--	----------------

จับคู่และฟังบทอ่านจากผู้สอน/วิทยากร และตอบคำถามต่อไปนี้

Question	Answer
1. Did the teacher go to the market?
2. What did the teacher buy ?
3. Did the teacher go buy car or buy bicycle ?
4. When did the event happen ?
5. Why did Thongchai and the teacher go together ?

2. แบบบันทึกการสังเกตการฟังและอภิปรายผล

บันทึกการสังเกตการฟัง/อภิปรายผลตามประเด็นต่อไป
<p>ขั้นตอนการสอนฟัง (ลำดับขั้นตอนการสอนฟัง)</p> <p>1.</p> <p>2.</p> <p>3.</p>
<p>กิจกรรมการสอน</p> <p>1.</p> <p>2.</p> <p>3.</p>
<p>สื่อการเรียนการสอน</p> <p>1.</p> <p>2.</p> <p>3.</p>

กิจกรรมที่นำสู่การฟัง

การฟังสิ่งใดๆเพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนและตรงกับสิ่งที่ผู้ส่งสารต้องการจะสื่อ นั้น ผู้ฟังจะต้องมีความรู้พื้นฐาน ภูมิหลัง และความคาดหวังล่วงหน้าก่อนแล้ว ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนฟังนั้นผู้สอนมีความจำเป็นจะต้องให้ข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อหาสิ่งคาดหวัง จะเป็นการช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นแนวทางหรือสถานการณ์ได้ชัดเจน สามารถคาดการณ์ได้ก่อนที่จะฟัง

1. การจัดกิจกรรมก่อนการสอนฟัง ผู้สอนควรดำเนินการ ดังนี้

1) จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่จะใช้ประกอบการสอนให้พร้อม เช่น ของจริง ของจำลอง บัตรภาพ บัตรคำ แผ่นบันทึกเสียง และอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

2) เสนอคำศัพท์ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะสอนเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจ ในอันที่จะทำให้การสอนฟังเกิดสัมฤทธิ์ผลสูงสุด เช่น การใช้รูปภาพ การแสดงอาการ หรือท่าทางประกอบการอธิบายคำศัพท์

3) ผู้สอนอาจทบทวนคำศัพท์ประจำบทเรียนที่ผ่านมาแล้ว โดยการจัดทำรายการคำศัพท์หรือวลีเพื่อให้ผู้เรียนได้ทบทวนคำศัพท์ที่ผู้เรียนจะได้ฟังจากแผ่นบันทึกเสียง เช่น การขีดเส้นใต้ การทำเครื่องหมายกำกับ

4) ในบางโอกาส ผู้สอนอาจให้ผู้เรียนอ่านคำถามที่เตรียมไว้ เพื่อให้เห็นแนวทางในการฟังเรื่องราว แต่มีข้อจำกัดอยู่ว่าในบางครั้งผู้เรียนมุ่งฟังเฉพาะเพื่อตอบคำถามเท่านั้น ผู้เรียนจะไม่สนใจในสาระปลีกย่อยอื่นๆอาจทำให้การฟังไม่สามารถทราบข้อมูลได้ครบถ้วน

การสอนทักษะการฟังภาษาอังกฤษระดับขั้นพื้นฐาน มีจุดมุ่งหมาย 2 ประการ คือ (1) การฟังเสียง ฟังคำ ฟังวลี เพื่อสังเกต แยกแยะหรือเปรียบเทียบความแตกต่างเกี่ยวกับสิ่งต่างๆได้ (2) การฟังประโยคและเรื่องราว แล้วสามารถเข้าใจสิ่งที่ฟังได้

กิจกรรมที่จะช่วยฝึกทักษะในการฟังให้กับผู้เรียน การสอนฟังเสียง ฟังพยางค์ ฟังคำศัพท์ ฟังประโยค การสนทนา และเรื่องราว เป็นต้น

2. กิจกรรมระหว่างการสอนทักษะการฟัง

การจัดกิจกรรมการสอนฟัง มีจุดประสงค์หลักเพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในสิ่งที่ได้ฟัง กิจกรรมระหว่างการสอนฟังเป็นสิ่งที่ผู้สอนมุ่งหวังจะให้ผู้เรียนปฏิบัติขณะกำลังฟังเรื่องนั้นๆ เป็นการฝึกทักษะได้แก่ผู้เรียนให้เข้าใจยิ่งขึ้น กิจกรรมนี้ไม่ใช่การทดสอบเกี่ยวกับความเข้าใจของผู้เรียนแต่อย่างใด

การจัดกิจกรรมระหว่างการสอนฟังนั้น สิ่งที่สำคัญ คือ อย่าให้ผู้เรียนต้องเขียนมากนัก แม้แต่การให้ผู้อ่านเพื่อตอบคำถาม “True/False” หรือตอบคำถามแบบเลือกตอบก็ตาม เพราะจะ

ทำให้การฟังของผู้เรียนขาดความเข้าใจที่สมบูรณ์ ผู้เรียนจะไปสนใจในสิ่งอื่นๆ กิจกรรมที่น่าจะนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมระหว่างการสอนทักษะการฟัง ได้แก่

1) การกากบาทรูปภาพ (Checking Things in a Picture) ผู้เรียนมีรูปภาพคนละ 1 ภาพ และจะดูภาพของตนเอง ในขณะที่ผู้สอนกำลังอ่านข้อความอยู่นั้น แล้วกาเครื่องหมาย x ลงบนบริเวณภาพที่กำหนด

2) เรียงรูปภาพ (Putting Pictures in Order) ผู้เรียนมีรูปภาพคนละ 1 ชุด ผู้สอนอ่านข้อความผู้เรียนเรียงภาพที่กล่าวถึง โดยเขียนหมายเลขกำกับภาพ

3) เลือกรูปภาพที่บรรยาย (Choosing a Picture) การเลือกรูปภาพที่ตรงกับคำบรรยายที่ผู้สอนกำลังกล่าวถึง อาจทำเครื่องหมายได้ภาพหรือเขียนชื่อให้ตรงกับภาพ เป็นต้น

4) เติมข้อความให้สมบูรณ์ (Completing Grids and Charts) ให้ผู้เรียนเติมข้อความให้สมบูรณ์ เช่น การเติมชื่อคน สัตว์ สิ่งของ ซึ่งเหมาะสมกับผู้เรียนในระดับขั้นพื้นฐาน แต่ต้องระวังการล้อเลียนชื่อพ่อแม่กัน การยกตัวอย่างควรจะสมมติชื่อของบุคคลอื่นๆ

5) เดาและคาดการณ์ (Guessing and Predicting) ขณะที่ผู้เรียนกำลังฟังเรื่องราวอยู่นั้นจะต้องสมมติฐานและเรื่องราวอยู่ตลอดเวลา กิจกรรมที่สามารถช่วยในการเดาเรื่องราว ได้แก่ การใช้คำถามดังนี้

- What will happen next?
- What is going on?
- What do you think will happen next?

6) การแก้ไขคำผิด (Correcting Mistakes) วิธีการนี้อาจใช้เรื่องจริง โดยผู้สอนให้ข้อมูลที่เป็จริง เช่น ตัวเลข ผู้สอนอ่านเรื่องและผู้เรียนแก้สิ่งที่ต่างกับความเป็นจริง

7) การต่อเติมภาพให้สมบูรณ์ (Completing the Picture) ให้ผู้เรียนดูรูปภาพและอธิบายภาพของตนเองโดยไม่ให้คนอื่นเห็น คนอื่นๆเขียนภาพตามที่ได้ฟังอธิบาย โดยสามารถสอบถามเพิ่มเติมเพื่อความเข้าใจที่ถูกต้อง

8) การเขียนเส้นทาง/ทิศทาง (Following the Route) กิจกรรมนี้สามารถดำเนินการได้โดยให้ผู้เรียนฟังเกี่ยวกับการบอกทิศทาง แล้วลากเส้นบนแผนที่

9) การตอบสนองด้วยท่าทาง (Total Physical Response (TPR)) เป็นกิจกรรมการสอนภาษาที่มุ่งกระตุ้นให้ผู้เรียนตอบสนอง (แสดงท่าทาง) เมื่อได้ยินได้ฟังภาษาให้ผู้เรียนแสดงท่าทางประกอบกิจกรรม

กิจกรรมขณะสอนฟังที่ผู้สอนสามารถจัดเพิ่มเติม

- 1) ฟังและพูดตาม (Listen and Repeat)

- 2) ฟังและทำตาม (Listen and Follow Introduction)
- 3) ฟังแล้วเปรียบเทียบ (Listen and Compare)
- 4) ฟังแล้วเติมคำในช่องว่าง (Listen and Fill in Gaps)
- 5) ฟังแล้วหาข้อผิดพลาด (Listen and Find Mistakes)
- 6) ฟังแล้วทำเครื่องหมาย (Listen and Tick)
- 7) ฟังแล้ววาดภาพ (Listen and Draw)
- 8) ฟังแล้วจับคู่ (Listen and Match)
- 9) ฟังแล้วหาข้อแตกต่าง (Listen and Find Difference)
- 10) ฟังแล้วแสดงท่าทาง (Listen and Act Out)

3. กิจกรรมหลังการฟัง

กิจกรรมภายหลังการฟัง เป็นกิจกรรมที่มุ่งหวังที่จะทำอะไรบางอย่างภายหลังการฟัง เรื่องใดเรื่องหนึ่งจุดประสงค์ของการทำกิจกรรมเหล่านี้ก็เพื่อการฝึกการใช้ภาษานั้นเอง

กิจกรรมที่นิยมปฏิบัติภายหลังการฟัง ได้แก่ การตอบคำถาม อาจจะเป็นปลายเปิด หรือแบบตัวเลือก กิจกรรมหลังการฟัง ได้แก่

1) การแสดงบทบาทสมมติ (Role Play) ผู้เรียนแสดงบทบาทตามที่ได้ฟังหรือสร้างสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกัน

2) กิจกรรมการแก้ปัญหาและกิจกรรมการตัดสินใจผู้เรียน อาศัยข้อมูลจากเรื่องที่ฟัง แก้ปัญหาที่กำหนดให้

3) Jigsaw เป็นการนำข้อมูลจากการฟังของหลายๆกลุ่มมาใช้ตัดสินใจร่วมกัน ผู้สอนต้องมั่นใจว่า ผู้เรียนเคยทำกิจกรรมนี้ในลักษณะอื่น ๆ มาก่อน จึงจะได้ผลดี

4) การอภิปรายเกี่ยวกับอารมณ์และเจตคติของผู้พูด (Discussing Mood and Attitude of Speakers) หากผู้สอนได้จัดให้มีกิจกรรมนี้ในช่วงระหว่างกิจกรรมการฟัง (While-Listening Activities) ไปแล้วบางส่วนจะเป็นการดีขึ้น หาผู้เรียนได้มีโอกาสอภิปรายเพิ่มเติมในแง่อื่นต่อคำถาม เช่น

- How do you think the speakers in this dialogue are feeling?
- Why?
- What gives you clues to this?
- How do you know?

คำตอบอาจจะเป็นคำหรือประโยคสั้นๆ เช่น “afraid” “alone” “hungry” “sad” etc.

5) การเขียนตามคำบอก (Dictation) กิจกรรม Dictation หากผู้สอนเป็นผู้ดำเนินการด้วยตนเองโดยตลอด จะทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย ในทางตรงกันข้าม หากกิจกรรมส่วนใหญ่ผู้เรียนมีส่วนในการดำเนินการ ไม่ว่าจะโดยกลุ่มหรือเดี่ยว จะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนสนุกสนานท้าทาย เช่น

- ผู้เรียนเป็นผู้อ่านเรื่อง
- ผู้เรียนควบคุมความเร็ว/ช้า
- ผู้เรียนเป็นผู้ผลิตเรื่อง
- ผู้เรียนเป็นผู้ตรวจสอบ/แก้ไขเรื่องที่เพื่อนผลิตขึ้น เป็นต้น

ร่วมปฏิบัติกิจกรรมต่อไปนี้

- 1) ฟังการออกเสียงจากผู้สอน/วิทยากร
- 2) ทำเครื่องหมายในใบงานตรงกับคำที่ผู้สอน/วิทยากรออกเสียง
- 3) อภิปรายถึงแนวคิดที่ได้รับจากกิจกรรมนี้

No.	Words			Answer		
	1	2	3	1	2	3
1	tree	three	tea	-	-	-
2	match	mat	mass	-	-	-
3	watch	wash	was	-	-	-
4	put	pud	push	-	-	-
5	glass	grass	gas	-	-	-

ผลการอภิปราย

.....

.....

4. กิจกรรม Listen and Tick

ร่วมปฏิบัติกิจกรรมต่อไปนี้

- 1) ผู้เรียนจับคู่ฝึกการฟัง
- 2) ผู้เรียนคนที่หนึ่งดูภาพ แล้วเลือกออกเสียงคำใดคำหนึ่ง
- 3) ผู้เรียนอีกคนหนึ่ง Tick ภาพที่มีความหมายตรงกับคำที่ได้ยิน
- 4) สลับบทบาทกันปฏิบัติ (Switch Role)

5. Listen and Draw

ร่วมปฏิบัติกิจกรรมต่อไปนี้

- 1) ผู้เรียนจับคู่กัน
- 2) ผู้เรียนคนหนึ่งเล่าเรื่อง อีกคนหนึ่งวาดภาพตามที่ได้ยิน
- 3) ผลัดเปลี่ยนกันเป็นผู้เล่าและผู้วาด
- 4) ตรวจสอบความถูกต้องของภาพ

สรุป

จะเห็นได้ว่าการฟังมีความสำคัญกว่าทักษะอื่นๆ แต่เป็นที่น่าเสียดายที่คนทั่วไปมักมองข้ามความจริงเรื่องนี้ โดยเฉพาะบุคคลที่จะเรียนภาษาต่างประเทศ การฟังย่อมมีความสำคัญเป็นอันดับแรกๆ คงเป็นเพราะการฟังมิได้แสดงออกให้ปรากฏเห็นเด่นชัดเช่นทักษะด้านการพูดก็เป็นไปได้ อย่างไรก็ตามในสังคมปัจจุบันโดยเฉพาะนิสิตนักศึกษา ควรให้ความสำคัญกับฟังให้มากขึ้น เพราะผู้ที่รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากการรู้จักฟังดี จะช่วยเสริมประสิทธิภาพของการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศได้ดียิ่งขึ้น

การเรียนการสอนภาษาอังกฤษ จะต้องมีการวางแผนจัดการเรียนการสอน การคัดเลือกกิจกรรมประกอบการเรียนการสอน ตลอดจนเลือกสื่อการเรียนรู้ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับครูผู้สอนที่จะต้องศึกษาทำความเข้าใจเพื่อช่วยให้ การสอนของตนเองมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น แนวคิดสำคัญที่ครูควรศึกษาทำความเข้าใจ กระบวนการจัดการ เรียนรู้ภาษาอังกฤษ การที่ครูจะจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะกระบวนการ มีความสามารถ และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ นั้น ครูต้องมีเทคนิค วิธีการ ในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

- จำนง วิบูลย์ศรี. (2538). *หลักการและการปฏิบัติงานทางวาณิช. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,*
- เฉลิม ทองนวล, (2557). *เทคนิคการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร, กรุงเทพฯ :ไฮเอ็ดพับลิชชิง, .*
- พรรณราย ทรัพย์ประภา. (2548). *จิตวิทยาประยุกต์ในชีวิตและการทำงาน, กรุงเทพฯ : พรนเรศวร์.*
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542, กรุงเทพฯ : นามมีบุ๊กพับลิเคชั่นส์.*
- ราชภัฏเขตภูมิศาสตร์ภาคใต้, สถาบัน. (2543). *ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารและการสืบค้น. กรุงเทพฯ :โอเดียนสโตร์.*
- สุปราณี พุทธิการณ. (2533). *ภาษาไทย 3. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- <https://massupha.wordpress.com/>

